

Wychodzi
dwa razy
na tydzień

KORRESPONDENT

przy Gaze-
cie War-
szawskiej.

HANDLOWY, PRZEMYSŁOWY I ROLNICZY.

DNIA $\frac{2}{14}$ Listopada

№ 90

ROK 1852

UWAGI NAD ŚRODKAMI PODNIESIENIA W KRAJU NASZYM GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO.

Ciąg dalszy.

Niech w doniesieniach tego rodzaju żaden szczegół nie zostanie pominięty i jako drobnostka niech nie zraża naszych ziemian w chęci uczynienia jej wiadomą ogółowi gospodarzy. bo pamiętajmy na stare przysłowie: „że Bóg jednemu nie dał wszystkiego, a wszystkim dał wszystko.“ Bądźmy jak pszczoły co po odrobinie miód noszą do ula, a potem człowiek pełnemi garściami bierze z niego na własny użytek.

Inwentarz także żywy jako dusza każdego gospodarstwa niemniej baczną zwrócić powinien na siebie uwagę. Poprawa rasy, sposób karmienia zimowy i letni, i wpływ jego na wydajność mleka, wełny i przychowku, są to rzeczy nadzwyczaj ważne i troskliwego wymagające badania.

Równe miejsce w doniesieniach tych powinno zająć wszystko, co się tylko tyczy przemysłu gospodarczego i zaprowadzonych w nich ulepszeń, jak również prób i doświadczeń i ztąd płynącej korzyści lub zawodu, jakoto rzeczy dotyczące się: gorzelni, browarów, cukrowni, pieców wapiennych, cegielni, fabrykacyi smoły, która z czasem przy zwiększającej się potrzebie, znaczne obiecuje korzyści, i tym podobnych innych przemysłowych przedsięwzięciach.

Konieczną jest także potrzebą zwrócenie ziemian naszych troskliwszej uwagi na różne maszyny i narzędzia gospodarskie. Nieraz można spotkać u naszych gospodarzy różnego rodzaju pługi, radła, radełka, siewniki i t. d., które z wielkim kosztem i po sówiciej zapłacie wprowadzone z fabryk podobnych wyrobów, przy użyciu okazawszy się nie praktycznymi, zalegają potem stodoły, spichrze lub wystawy, już nie tylko że bez żadnego użytku, ale po zmarnowaniu wyrzuconego nań kapitału, niejednego odstręczając od kupna, pozbawiają tym samym możności korzystania z innych prawdziwie użytecznych wynalazków, narzędzi, jakich bez zaprzeczenia wiele znaleźć można po naszych fabrykach.

Gdyby każdy rezultat z kupionego narzędzia lub maszyny, tak zły jak dobry, został do jednego ogniska w opisie złożony, wówczas uformowany ztąd jeden wyrozumowany, a z porównania wszystkich między sobą powstały artykuł, łatwo przynajmniej z wszelkiem prawdopodobieństwem mógłby wskazać, jakie każde z narzędzi ma wady lub przymioty, a tym samym jakie i kiedy kupować należy, albo też je zupełnie usunąć, jako dla nas niestosowne lub niepraktyczne.

Dziś pozbawieni takiej krytyki wszelkich wyrobów rolniczych, na wieleż nieraz strat mimowoli narażeni zostajemy, a ileż się nie nakłopotujemy, nie nalekamy, gdy nam przyjdzie przy kupnie jakiego narzędzia lub maszyny wybór zrobić? Wszystko to w zupełności dałoby się usunąć, gdyby w tym przedmiocie krytyczne doniesienia na doświadczeniu oparte miały miejsce.

Konstrukcyja i mechanika jakiego narzędzia lub maszyny, chociażby najprędzej i najdokładniej wykonana, nie stanowi wartości wynalazku, w którym idea, pomysł dopiero jest wszystkiem, o jakim jedo tylko doświadczenie i to w kilku punktach odległych kraju naszego, może wydać sąd stanowczy i bezstronny.

To samo cośmy powiedzieli o narzędziach gospodarczych, w zupełności da się zastosować i do nasion ogrodowych i pastewnych, po różnych handlach w Warszawie utrzymywanych. Przez brak bowiem stosownych doniesień na doświadczeniu opartych, o użyteczności praktycznej tychże, przy kupnie po większej części, nie wiemy którym dać pierwszeństwo i bardzo często przed niewiadomością możemy wybór zrobić takich nasion, które będą nieodpowiednie i glebie ziemi i potrzebie posiadanego gospodarstwa. Zbierane pod tym względem postrzeżenia naszych ziemian, prawie w zupełności zdłotyby zastąpić kupującego od straty, na jaką może nie jeden z tego tytułu narażony został.

W jakim opuszczeniu znajduje się u nas rola, w takim samym a nawet bez porównania większem są i lasy kraju naszego. Mamy ich wprawdzie jeszcze dosyć, ale przy tak niszczącym zarządzie zdolają nam jeszcze na długo wystarczyć, jeżeli i w nich wyrozumowanego gospodarstwa leśnego nie zaprowadzimy? Oto szczególniejsze starać się nam należy, bo urządzenie takie, jak z jednej strony właściwy dopiero daje nam dochód, tak posiadanie tegoż na zawsze zapewnia, gdyż dzisiejsze nasze z lasów korzyści są prostem prawie, z małym wyjątkiem, bezprocentowem zużywaniem kapitału jaki w tychże posiadamy.

Sztuki zaś urządzenia lasu nie nauczymy się także z dzieł zagranicznych, bo nauka ta jako chwilową wywołana potrzebą w jakiej my się właśnie teraz znajdujemy, tam już zapomnianą została, i sąsiedzi nasi cudzoziemcy, jak w gospodarstwie rolnem tak i leśnem, wyszedłszy z pieluch niemowlęcych, i w tym względzie teorią swoją obśłużyć nas tylko mogą.

Urządzenie zaś takie o jakim tu mowa, nie jest tak łatwą rzeczą jakby kto mniemał, bo podzielenie na poręby jest rzeczą czysto mechaniczną, którą pierwszy lepszy geometra dopełnić zdoła, ale zastosowanie ilości poręb do koniecznej potrzeby i właściwej korzyści, z uwagą na znajdujący się w każdym miejscu rodzaj drzewa i wiek tegoż; ale oznaczenie porządku wycinać się mających poręb, abyśmy na zawsze mogli się zapewnić w posiadaniu takiego rodzaju drzewa jakie nam istotnie jest potrzebne; są to kwestye bardzo ważne, które przy urządzeniu, fałszywie wykonane, mogą nas wprowadzić w taki labirynt z jakiego wybrnięcie trudnem, a często niepodobnem być może.

Wiele mamy w kraju gospodarstw w których lasy już zostały urządzone, wiele jest takich któreby rade podobny porządek i w swoich zaprowadzić; ale się wstrzymują, bo nie wiedzą jak się wziąć do dzieła. Z reszty zaś niepojmującej korzyści z dobrej gospodarki leśnej, jedni ograniczają się na najsteranniejszym oszczędzaniu go, niepomni że tracą procent który się im właśnie należy, a drudzy których jest znacznie więcej, sądząc, że mają w lasach nieprzebrane skarby, starym zwyczajem, w którym je prawie za nie uważano, bezmiłosiernie go wycinają, zdając na następców właściwe ich uporządkowanie.

Gdyby i w tej tak ważnej gałęzi gospodarstwa wiejskiego wyja-

śnienie przedmiotu oparte na własnym doświadczeniu nastąpiło, wnetby błędne i fałszywe widzenie rzeczy ustąpiło przed prawdą, a za nią poszedłby czyn, czyli chęć prawdy tej zastosowania w praktyce.

Ogrodnictwo, rybołówstwo stawowe, wychów drobiu a szczególnie pszczolnictwo, dziś zaniedbane, a obok własnej wygody wiele mogące przynosić korzyści, przytém wykształcenie szanownych naszych gospodyń, które chwalebny prababek swoich zwyczajem nie wstydzą się zajmować domowem gospodarstwem, owe wszystkie na polu tém porobione zdobycze, nowym pomysłem, nieznaną dotąd użytecznością lub oszczędnością nacechowane, jak również wszystko a wszystko co tylko jakakolwiek ma styczność z gospodarstwem wiejskiem, a czego nam niepodobna szczegółowo wymienić, niech w doniesieniach tych znajdzie miejsce, bo dla gospodarstwa nie może być obojętnem, co tylko chociażby najmniejsze ulepszenie stanowi.

W pośród takich prac, poświęconych wprost stronie materialnej naszych gospodarstw, możeby się zjawiała jaka myśl, mająca na celu poprawę moralną włóścian a szczególnie owych sług dworskich i znacznej części oficyalistów ekonomicznych, którzy jedną tylko umiejętnością lichego pisania i czytania, i surdutem grzbiet okrywającym różnić się od prostego chłopca, żadnej z jego cnót nie mają, a po większej części wszystkie wady tak jego jak i klasz wyżej położonych wsiąknawszy w siebie, największą może stają się przyczyną leniwego u nas postępu gospodarskiego.

Myśli w tym przedmiocie rzucane, poddane pod sąd ogółu, możeby na drodze krytycznego rozumowania przyszedłszy do praktycznych rezultatów, podały jakie zbawcze środki zaradzające choć powolnie ale stanowczo temu złemu; w każdym jednak razie nie pozostałyby bez wpływu, bo myśl raz poruszona w jakim przedmiocie, póty się nie uspokoi, dopóki nie wysnuje z siebie wszystkiego na zewnątrz, dopóki przedmiot przez nią objęty wszechstronnie nie zostanie obejrzanym. Oto jest mniej więcej obraz tego co naszym zdaniem w korespondencyach ziemian, przyjmujących na siebie obowiązek stania się tłumaczami rachy gospodarczego swojej okolicy, mieścić się powinno, który chociaż nie zupełny, łatwo jednak ściślejszą uwagą dopełniony być może.

Zbytecznym także zdaje się zwrócenie uwagi, że w doniesieniach tych nie idzie nam o styl i nadobne wypisanie się, ale o jak najprostsze, jasne, bezstronne i gruntowne zglebienie przedmiotu, które w pracach takich powinny cechować nietylko każdą myśl, ale niemal każdy wyraz, każdą literę, aby nauka spływająca ztąd na ogół, jako nie na błędzie oparta, i szacunek dla siebie wzbudzała i prawdziwy niosła pożytek.

Gdy to nastąpi, gdy rzucona przez nas myśl podjęta zostanie przez naszych ziemian, i ich pracą, ich staraniem zakwitnie czynem, pomału w najpiękniejszy przemieniając się owoc, wówczas pisma rolnicze jako ognisko tych szlachetnych usiłowań i publiczny organ do ogłaszania zdobytej na polu doświadczenia teoryi z czasem znajdą się w rękach wszystkich naszych rolników.

Być jednak może, że w pierwszych szczególnie początkach nie pójdzie wszystko tak jakbyśmy pragnęli? czyż dla tego zrażać się należy? czy dla tego mamy założyć ręce i usprawiedliwić w zarozumiałej pysze wyrzeczone przez sąsiadów naszych zdanie, że co w nas jest dobrego, tośmy wszystko winni porobieniu swemu na ich kopyto?

Niech tylko nikt nie lęka się być pierwszym, bo dobry przykład wkrótce wzbudzi naśladowników, a za nimi pójdą drudzy, i tak pomału uformuje się grono jedną szlachetną ożywiającą myślą, niesienia pomocy dźwigającemu się u nas rolnictwu. Czas i wytrwałość resztę zwycięży, boć i Kraków nie odrazu zbudowano, i skutki z usiłowań mających na celu podniesienie rolnictwa krajowego w jednej chwili objąć się nie mogą.

Pojedyncze usiłowania są prawie niczem dla ogółu i marnie ginąc, tylko zrażać mogą a nie zachęcać, zbiorowe zaś takie połączenie usiłowań paruset gospodarzy praktycznych i rozumujących, stanie się potęgą, która stopniowo i zwolna krusząc wszystkie zawady, wzrost jej tamujące, w niedalekiej przyszłości stwarzać będzie cuda, na które my z wewnętrznym poglądną zadowoleniem wyrzeczemy z radością: cieszymy się, weselmy i dalej pracujemy, bo to nasze dzieło, to owoc

naszych usiłowań.“ Wówczas każde usta cudzoziemskie najczęściej z potwarzą lub szykaną do nas się otwierające, umilkną wstydem przejęte, a my dzieci bólu i pracy, codziem będziemy iść dalej i dalej, czynami naszymi zadając kłamstwo tej opinii poniżenia w jakiej nas łaskawi sąsiedzi gwałtem chcą utrzymać.

Na tém kończymy nasze rozumowania, szczęśliwi, jeżeli myśl im przewodnicząca znajdzie oddźwięk między wszystkimi naszymi gospodarzami, ale szczęśliwsi stokroć będziemy, jeżeli z oddźwięku w czyn się zamieni i napełni serce pociechą, że praca nasza nie była daremnią. Jeżeli więc jasno i z właściwego stanowiska rzecz przedstawiliśmy, pamiętajcie szanowni ziemianie, że w waszém ręku spoczywa przyspieszenie reformy gospodarstwa rolnego; pamiętajcie, że uchylić się od tego obowiązku, mającego dobro ogółu na celu, komu Bóg dał potrzebne na to usposobienie, jest grzechem niczém niedarowanym, grzechem za który pokuta bardzo bolesna spaść może na blizkich naszych następców, a nawet i na nas samych; pamiętajcie, że w piśmie naszym nie przedstawiamy nic nie praktycznego coby mogło służyć za wymówkę, boć powołanie w każdym powiecie czterech lub pięciu ziemian do nadysłania swoich postrzeżeń dwa lub trzy razy do roku, czyż jest tak niepodobnym, aby na zarzut niepraktyczności zasłużyło? Opinia sąsiadka niech tylko silnie będzie przekonana o użyteczności zrobionego projektu, a z łatwością znajdzie nawet w większej liczbie, jak to za konieczne uznaliśmy, takich ziemian, którzy podejmą się być przedstawicielami ruchu gospodarczego swojej okolicy.

Jeżeli więc mając tak wszystko przysposobione, gospodarze nasi milczeniem na pracę naszą odpowiedzą, to będzie skutkiem nie ich obojętności na własne dobro, ale niemożności, lecz niedostatecznego obrobienia przedmiotu, który pod zdolniejszym piórem możeby jaśniejszą zabłysnął prawdą i sprowadził owe błogie następstwa dla dobra kraju, w imieniu którego głos nas podnosimy.

Niech więc takie pióro, choćby uzbrojone najostrejszą przeciw zrobionym uwagom krytyką, nie żałuje chwilowej pracy, bo i w takim razie uszczęśliwieni zostaniem, że myśl podana, chociaż nie przez nas, ale zawsze do ożycia w czynie przywołaną została.

W zakończeniu czujemy jeszcze obowiązek odezwania się z prośbą do szanownej redakcyi Korrespondenta Rolniczego, aby w razie rychłego przyjęcia pracy naszej przez ziemskich obywateli, ona piśmie swem udzielić chciała pomoc o jakiej powyżej mówiliśmy, a tak znane jej szlachetne i bezinteresowne praczmi swemi wspieranie dźwigającego się u nas rolnictwa, każe nam się spodziewać, że nie płonną położyliśmy w szanownej redakcyi nadzieję, znaleźnienia w jej piśmie owego ogniska do publicznego ogłaszania wyrozumowanych wypadków, ze zbiorowych prac ziemskich obywateli wynikających. (1)

Jan Kanty Gregorowicz.

(1) Powyższy artykuł, dla tego głównie z *Roczników Gospodarstwa Krajowego* powtórzyliśmy, że tak ich Redakcyja jak i Redakcyja *Gazety Warszawskiej* i *Korrespondenta*, wierzy w niezbędną konieczność i błogi wpływ spółdzielania ziemian naszych w podjętej przez siebie pracy, na podniesienie u nas ogólnego gospodarstwa. Kilkakrotnie błagaliśmy o tę pomoc, podejmując się układania artykułów z nadesłanych wiadomości i postrzeżeń, formą nawet notatek zebranych.

Głębokie uczucie tej potrzeby, w obecnem piśmie dobitnie oddane, pozwala nam mieć nadzieję iż ziemianie nasi nie zechcą dłużej opóźniać dobrych skutków, z żądanej od nich pomocy, na kraj cały, a za tém na nas wszystkich spłynąć powinny.

Red.

WIADOMOŚCI HANDLOWE.

Z B O Z B.

Londyn 7 listopada. Dowozy zagranicznej pszenicy w ciągu tego tygodnia znowu były wielkie a maki także znaczne. Na targ mało przy było kupców z miasta i okręgu, i pominiawszy trochę pośledniego ziarna zakupionego do brzegów, nie było prawie żadnego ruchu. Za to ładunki na okrętach dobry miął pokup, nawet po cenach podwyższonych. Angielska pszenica bez zmiany. Mąka trzyma się dobrze. Grochu białego dużo przywożą. Owies trochę staniał. Londyńskie ceny przecięciowe z ostatniego tygodnia były następnie: Pszenica 42 szyl. 2 p. Kwartier (r. sr. 5 kop. 27 korzec). Jęczmień 31 szyl. (r. sr. 3 kop. 83 korzec). Owies 19 szyl. 3 pen. (r. sr. 2 kop. 40 korzec). Groch 41 szyl. 10 pen. (r. sr. 5 kop. 20 korzec). Dowieziono z zagranicy: Pszenicy 20,760. Jęczmienia 2,010. Owsa 7,020 kwartarów. Maki 210 woró 10,770 beczek.

Wrocław 11 listopada. Targ zbożowy nie uległ dzisiaj zmianie; płacono białą pszenicę 60 do 69 sr. gr. szefel (r. sr. 3 kop. 60 do r. sr. 4 kop. 20 korzec); żółtą 58 do 66 sr. gr. szefel. Żyto 52 do 63 1/2 sr. gr. (r. sr. 3 kop. 15 do r. sr. 3 kop. 75 korzec). Jęczmień 40 do 45 sr. gr. Owies 27 do 31 sr. gr. Nasion olejnych mało widać na targu; ceny jak dawniej. Nasionie koniczyny mocno się trzyma, lecz go mało. Białej po 10 do 14 1/2 tal. czerwonej po 12 do 13 1/2 tal. Okowita dobrze odchodzi po 9 tal. wiadro na miejscu. Na dostawę w listopadzie 8 5/8 tal. w grudniu 8 2/3 tal. płacą. Cynku sprzedano tu 500 centnarów do Gleiwitz po 5 1/2 tal.

Szczecin 10 listopada. Pszenica jakoś słabiej odchodzi 89-90 funtowa pomorska po 60 tal. za wespel. Sprzedano także żółtej szląskiej pszenicy 150 wespeli 89-90 funt. z dostawą na wiosnę po 62 1/2 tal. tegoroczna 83 funtowa po 46 tal. 87 funtowa po 49 1/2; 82 funt. po 45 1/2 tal. wespel. Na dzisiejszym targu ceny były następujące: Pszenica 54 do 59 tal. Żyto 47 do 49 tal. Jęczmień 36 do 37 tal. Owies 25 do 27 tal. Groch 47 do 49 tal. wespel. Okowita poszła w górę. Cynku sprzedano 1000 cent. po 5 5/8 tal.

Ryga 6 listopada. Nasionie lniane było dziś: celne po 6 5/8 r. sr. pośledniejsze po 6 1/2 r. sr. w ogóle o 1/8 r. sr. wyżej trzymane; najlepsze (puike) po 7 do 7 1/2 r. sr. płacono. Żyto 115-116 funtowe na miejscu po 64 r. sr. za łaszt; na dostawę wiosenną z 10 pCt. zaliczenia po 72 r. sr. żądają. Po giełdzie sprzedano 2000 beczek siemienia lnianego zwyczajnego gatunku po 6 1/2 r. sr. i więcejby kupiono tylko sprzedających nie ma.

Srednie ceny zynności na targach Warszawy i Pragi.

dnia 25 października (6 listopada) r. b.

OD RS. KOP. DO KOP.		OD RS. K. DO RS. / KOP	
Zyta korz. 4 ćw.	3 55	Słomy c. 100 f.	26 1/2
Pszenicy ditto	4 67 1/2	Siana fura 1 k.	2 70
Grochu polnego	4 42 1/2	" " 2 k.	4 20
" cukrowego	5 2 1/2	Słomy fura zw.	1 20
Fasoli.	5 62 1/2	Drzewa sos. s.	7 44
Gryki.	3 11	Wół dobry.	35
Jęczmienia	3 32	" średni.	29
Owsa	2 27 1/2	" lichey.	16
Maki pszen. pr.	6 80	Ciełę.	
ordyn. kor. 6 ćw.	6 30	Baran.	2 6
" zyt. pytło.	4 63 1/2	Wieprz dobry.	13
grycz. kor. 4 ćw.	3 30	" średni.	10
Kaszy jaglaněj.	6 33 1/2	" lichey.	7
" grycz. zw.	5 47 1/2	Masła funt.	18
" drobněj.	9 97 1/2	Słoniny "	10 1/2
" jęcz. perło.	11 55	Kartofli korzec	1 28
" " ordyn	4 13	Okowity garn.	1 6
Siana cet. 100 f.		Szumówki gar.	63 1/2

Sprowadzono w dniu wczorajszym na targ Pragski z Cesarstwa Rossyjskiego przez tutejszych kupców: wołów sztuk 429, z różnych miejsc królestwa 139, ogółem wołów sztuk 568, wieprzy 1202 cieląt; — baranów 1049 z tych zakupili rzeźnicy tutejsi na konsumcję mieszkańców wołów sztuk 444, wieprzy 628 cielęta i bar. wszystkie.

KURS GIEŁDY WARSZAWSKIEJ.

Dnia 31 października (12 listopada) 1852 roku.	ŻADAJĄ		DAJĄ	
	R. sr.	kop.	R. sr.	kop.
1. WEXLE.				
Berlin 100 talarów	2 M.	90 90	90	75
Gdańsk 100 talarów	2 M.			
Hamburg 300 b. m. k.	2 M.	139 80		
Londyn 1 fant sterlin.	3 M.	6 18 1/2	6	16
Lipsk 100 talarów	2 M.			
Moskwa 100 rub. sr.	1 M.			99 50
Petersburg ditto.	1 M.	100		
Paryż 300 franków.	2 M.	73 95		
Wiedeń 150 złr.	2 M.	81		
Wrocław 100 talarów	2 M.	90 90		
2. MONETY.				
Imperjały				5 17 1/2
Holender. dukaty nowe				2 97 1/2
ditto stare ważne				
Frydrychsдоры Pruskie				
Rosyjskie Assygnaty				
Austriackie bilety bankowe za 150 złr.				
3. PAPIERY.				
Oblig. Skarbowe za 100 rs.				
" " " 4% rs.		89 87		89 54
Listy zastawne nowe białe daw. bez kup. (*)		15 2		15 1
" " " nowe za 100				
Obligacje udziałowe na 300 złp.				
Obligacje cząstkowe na 500 złp.				
Certyfikaty Banku lit. B. na 200 złp.				21
Serje wylosow. lit. na — złp.				
Dowody Kom. Certyf. Likw. złp. 100				5

Wartość kuponu kop. 23 1/2

KURS GIEŁDY BERLIŃSKIEJ.

Dnia 11 listopada 1852 roku.

P A P I E R Y.

	żądają	placą
Rosyjskie Inskrypcje w Certyf. Hamb. 4%		
Rosyjsko-Angielska Pożyczka 5%	119	118 1/2
Polskie Obligacje Skarbu 4%	91	90 1/2
" Listy Zastawne		
" Listy Zastawne nowe.	98 1/4	98
" Obligacje Udziałowe	156	
" Obligacje 500 złotych.	91 1/2	91
Certyfikaty B. P. aa Oblig. cząst. lit. A. 300 zł. 5%	98	97 3/4
lit. B. 200 "	22 1/2	22

